Viljandi linnafoorum

„Meie unistuste järveümbrus“

Elo Kiivet
Linnafoorumi kuraator
Mai 2022

Eesti Arhitektuurikeskus

SISSEJUHATUS

Viljandi järveäärne piirkond on oluline mitte ainult kohalike jaoks, vaid omab ka Eestis laiemat tähendust. Legend Viljandi paadimehest elab edasi ka igas järgmises põlvkonnas. See on üsna eriline ja nii linna identiteedi lahutamatu osa, kuid kas järv ise on kõigile lihtsasti leitav ja ühtviisi elamust pakkuv? Leidub sealt mitmekesist tegevusruumi? On selge, mida, kuhu ja mis järjekorras arendada ja ehitada või vastupidi – millest peaks hoiduma?

Suurenev huvi vajab laiemat arutelu, et vältida soovimatuid arenguid, vähendada võimalikke konflikte ning anda omavalitusele argumendid tulevaste ruumiliste arengute suunamiseks. Aga eelkõige vajab märgilise tähtsusega ruum ideid ja nende kokkusõlmimist – lahenduste pakkumiseks ei pea ootama probleemi tekkimist. Viljandis on olemas haruldaselt palju head ja tõeliselt omanäolist, mis ootab prioriteetide sõnastamist ja ühise ruumilise visiooni loomist, mis seob suureks tervikuks unistused ja füüsilise keskkonna.

Olulised ja väärtuslikud piirkonnad ning seal planeeritavad ruumilised muutused tekitavad tihti erinevate ettekujutuste põrkumist ning seetõttu on oluline kaasata kogukond, eksperdid ja huvigrupid, et arutelu tulemusena selgitada välja kohasemad arengustsenaariumid. Milline on meie unistuste järveümbrus?

Fookus

Viljandi järve puhul keskendutakse eelkõige piirkonnale, mis ei ole looduskaitseala. Kuna veeruumi arutelu nõuab kõigi huvigruppide kohalolu ja täpsemat arvestamist ka Natura alaga, siis Viljandi esimene linnafoorum tegeleb praegu eelkõige maapealse ruumiga. Veepealsed ja -alused tegevused nõuavad eraldi üritust. Küll aga on oluline veeruumi laiendamine ehk ühendamine Valuojaga, mis on nii kultuuri- kui ka loodustelg, tuues kokku maamärgid ja loomingu, rohe- ja sinivõrgustiku.

Foorumil keskendutakse ühtpidi küll probleemide kaardistamisele, aga mitte otsides niivõrd seda, mis on halvasti, vaid seda, mida me lahendame ehk kuhu tahame jõuda. Viljandi järveümbrus ei ole probleemne keskkond selle sõna klassikalises mõttes, vaid väärib veel paremat nähtavust, tugevamat sidet ülejäänud linnaga jne. Seega ei ole linnafoorumil olulised mitte probleemid, vaid ideed!

Tasub mõelda:

- Mida me tahame? Miks me seda tahame?
- Kuidas me sinna jõuame?
- Kuidas kirjeldada soovitud olukorda (tulevikku)?
- Mis on ühine eesmärk (võimalikult laia kandepinnaga)?
- Millist mõttelaadi muutust soovime läbi ruumi esile kutsuda?

Töörühmad

Igal töörühmal on erinev küsimuse püstitus ja fookus, seetõttu erineb veidi ka piirkond ja lennukõrgus. Nii vaadeldakse kõige laiemalt liikuvust ja ligipääsetavust, keskvaade tegeleb suuremate arengute ja planeeringutega, väiksem skaala keskendub rannaala funktsioonidele ning päris lähipilk suunab tähelepanu ajutistele ja/või väikestele sekkumistele ehk akupunktuurile, mille mõju oleks kohesem.

- Rühm L: Liikuvus ja ligipääsetavus (ühendused järve ja linna vahel)
- Rühm M: Suured arendused (ühiskondlikud funktsioonid, mahud, dominandid, planeeringud)
- Rühm S: Ranna funktsioonid (tegevused ja füüsiline keskkond)
- Rühm XS: Ajutised ja/või väikesed sekkumised (akupunktuur, kohene tulemus, kiire mõju)

Tulemus

Linnafoorumi arutelu kokkuvõttev dokument sisaldab ideid ja ettepanekuid, mis on sisendiks edasistes ruumiotsustes või arengutes (nt uue üldplaneeringu koostamine, kaasav eelarve, erinevad projektid). Kokkuvõte on heaks abivahendiks nii omavalitsusele kui ka kogukonnale. Loodavad visioonid võtavad visuaalselt kokku ideed ja eesmärgid, mida me siis ikkagi soovime: milline on meie unistuste järveümbrus?

Kindlasti on koosloomeprotsess ka ise väärtus, millest saab õppida ja algatada järgmisi ühist elukeskkonda puudutavaid arutelusid ja arenguid. Arvamuste kogumine, eri vaatenurkade kokkutoomine ja arengusuundades kokku leppimine on vajalik igas tegevuses ja mõõtkavas. Demokraatia ja loovus!

Linnafoorum

Linnafoorumid koosnevad kahest avalikust osast (toimuvad alguses ja lõpus) ja kutsutud osalejatega rühmatööst. Foorumi alguses avatakse teema mitmest vaatenurgast ja otsitakse inspiratsiooni headest näidetest. Seejärel jätkub tegevus töörühmades, kuhu on kutsutud valdkondade eksperdid, et vormistada arutelude ideed skeemide, piltide ja plaanidega illustreeritud ettekanneteks, mida esitletakse Linnafoorumit kokkuvõtvas avalikus lõpussessioonis. Kokku on toodud nii kogukond kui ka erialateadmistega eksperdid, erinevad kogemused ja vaatenurgad – peamine märksõna on valdkonnaülesus.

Viljandi esimene linnafoorum toimus 21.-22- aprillil Sakala keskuses.

Kogu Linnafoorumi **videomaterjal**, sh lõpuesitlused on leitavad siit.

Korraldajad

Loov Viljandi, Eesti Arhitektuurikeskus, Viljandi linnavalitsus

Algataja Heldi Ruiso

Kuraator ja päevajuht Elo Kiivet

Projektijuht Liis Lehesalu

KOKKUVÕTE

Kõiki rühmi ühendav märksõna oli parem ruumijaotus, mis on tehtav ka suhteliselt lihtsate ja väikeste vahenditega, nt alade jaotust läbi mõeldes, spordiplatse ümber tõstes, et kõigil oleks mugav – erinevate huvide ja vajadustega inimestel oleksid sobivad olemise alad, olgu selleks introvertide ala, laste-, looduse-, spordiala, terviserada või promenaad. Võtmekohaks on siin ühenduste parandamine moel, et järv tuleks lähemale ja nähtavamale kui osa kesklinnast ning valida saaks erinvaid jalutusteekondi keskkonnas, kus kõigi liiklejatega arvestatakse võrdselt. Oluline on läbi mõelda nii piki kui ka risti randa kulgevad ühendused, sh arvestada looduskeskkonnaga ehk otsustada, millised alad jätta metsikuks.

Järveümbruse arendamise mõjud ulatuvad otsapidi teistesse linnaruumi osadesse nagu Lossimäed, kesklinn, Hariduse tänav, Valuoja, mis on samuti olulised turismi- ja olemise paigad, märgilised nii kohalikele kui ka külalistele.

Üksmeelsel hinnangul vajab unistuste Viljandi järveäär arhitektuurset terviklahendust, mille saavutamise parim viis on avalik arhitektuurivõistlus. Et arhitektuurivõistluse läbiviimine on mitmeaastane protsess, tasub vahepealsel ajal tegeleda väiksemate töödega ning teha teoks mõned või terve komplekt töörühmades välja käidud ettepanekutest, mis aitaksid üsna kiiresti ja lihtsate vahenditega Viljandi järve rannaala mõnusamaks muuta. Näiteks pakuti välja loovad puhke- ja mängualad, ajaveetmisterrassid rannas ja vee peal, vaatetorn, avalik saun ja palju muud.

Strateegilises vaates tuleb tähele panna, millised on tegelikult põhjuste ja tagajärgede seosed ehk millisele loogikale tuginedes ruumiotsuseid vastu võtta. Avaliku ruumi arendamisel peab püüdma alati olla samm või parem mitu ajast ees, et mitte jääda tänaste või suisa eilsete harjumuste lõksu.

Järgnevalt pakuvad töörühmad välja terve hulga erinevas mõõtkavas sekkumisi, mida ellu viies saab Viljandi liikuda sammhaaval unistuste järveümbruse suunas. Ja mõnes kohas võib otsus mitte sekkuda olla isegi õigem ja kindlam, et jätta tulevikuks rohkem võimalusi. Kokkuvõtted on koostanud töörühmade juhid ja lisatud on ka avaliku esitluse materjal – loodus inspiratsioonivihik ootab vaid pihtahakkamist ja elluviimist!

RÜHM L
Liikuvus ja ligipääsetavus

Tõnis Savi	arhitekt ja linnaplaneerija, ACB, Liikuvusagentuur (töörühma juht)
Anna-Liisa Unt	maastikuarhitekt, Tartu LV
Kristjan Mändmaa	abilinnapea, disainer
Kaspar Taimsoo	volikogu kultuuri-ja spordikomisjoni aseesimees (E200 fraktsiooni esindaja), sõudesportlane
Kadri Kallast	Viljandi Kunstikooli direktor, muinsuskaitsja, järveäärne elanik
Helmut Hallemaa	volikogu eelarve- ja arengukomisjoni esimees (Keskerakonna fraktsiooni esindaja), geograaf
Joanna Lättemägi	EKA arhitektuuri magistrant

Viljandi on tore väike linn. Kõik on käe-jala juures… Aga ometi on peamine mure autoliiklus ja parkimine. Või nii vähemalt kostub. Rattateid on, aga jupiti ja hajali. Kõnniteed on pigem kitsad. Viimast nii, et tihti eelistatakse sõiduteel kõndida rahulikematel tundidel. Viimasest paistab välja ka potentsiaalne loomuomane liikumiskeskkond, mis võiks Viljandis paljusid tänavaid iseloomustada – kontrollitud koosolemine, kus autoliiklus on rahustatud, jalgsi ja rattaga on vaba liikumine.

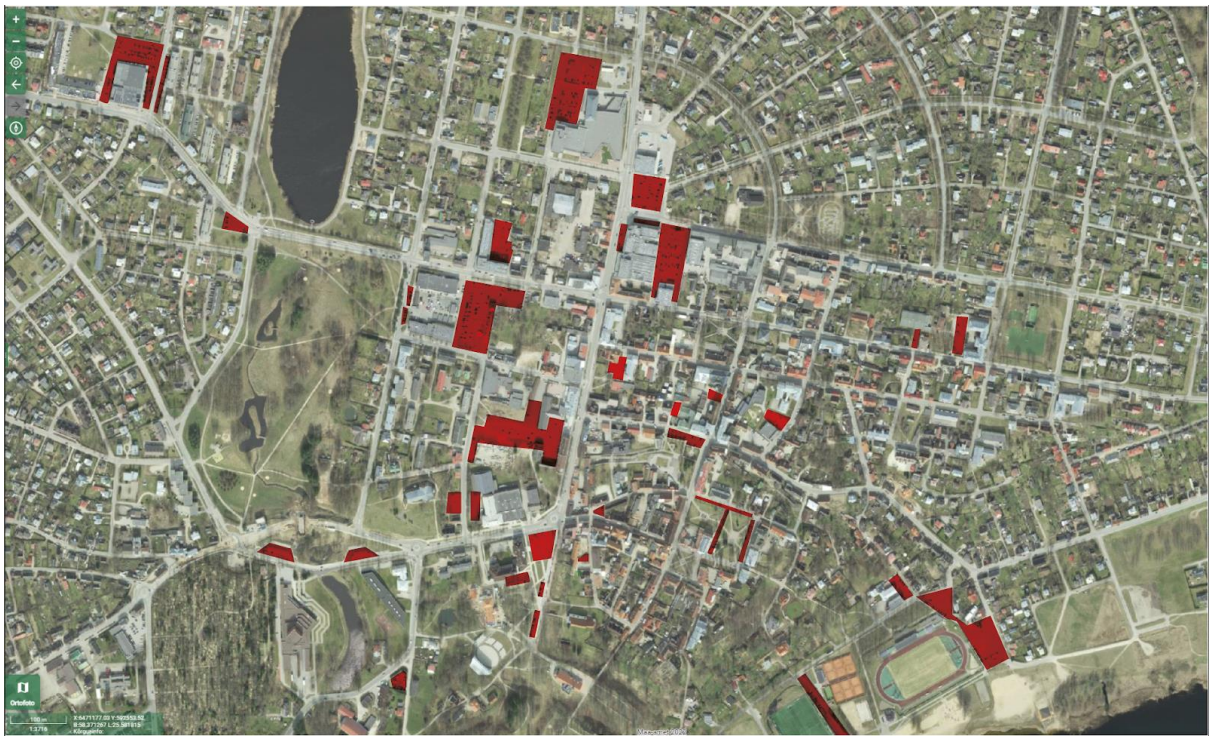

Parkimisplatsid Viljandis (ei ole markeeritud tänavaäärset ja hoovides asuvat parkimist)

Kiired lahendused

Kui otsida kiireid lahendusi, siis peamiselt paistab silma kohatine ruumi üleküllus. Nii on mitmel põhitänaval ruumi küllaga, et tänase liikluslahenduse ehk sõiduradade arvu juures saaks lisada sinna ristlõikesse korralikud rattateed, nt Paala tee, Jakobsoni tänav jne.

Kindlasti tuleb proovida panna piir parkimiskohtade arvu kasvule, sest need tulevad paraku tihti rohealade või muu avaliku ruumi arvelt. Parkimist jagub tänagi piisavalt.

Lääne tee rattarajad

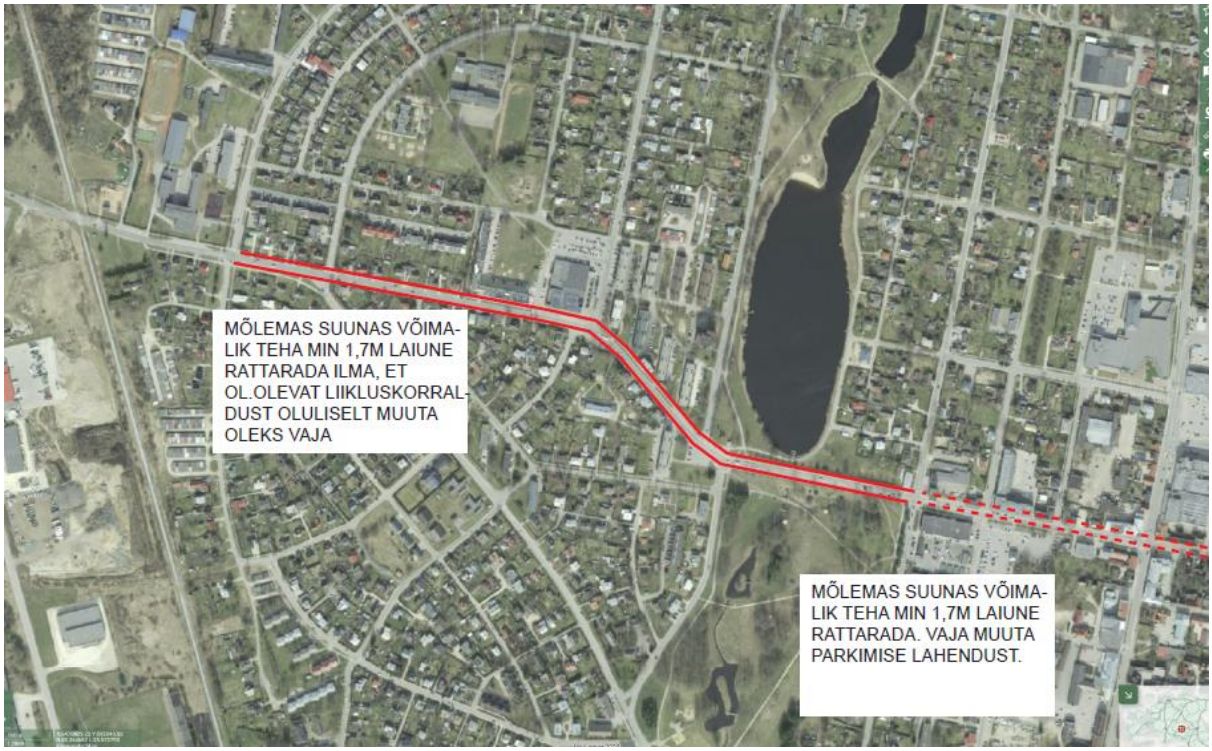

Paalalinna rattarajad

Viljandi ja järv

1. Töörühm jõudis tõdemusele, et Viljandi vanalinn ja järveäär on justkui kaks eraldi üksust. Neid tajutakse eraldiseisvana. Linn ja järveäär on omavahel seotud pääsudega. Autoga liikujale on paar olulist suunda, jalakäijatele mõned neile lisaks. Suuremas, ülelinnalise rekreatiivsete teekondade ühendamise suunas liikumiseks tuleks ühendada Valuoja org Hariduse tänava kaudu järveäärega või õigemini tuleks see senisest paremini välja mängida.
2. Kuna linna ja järve vahel ei ole otsest argise liikumise vajadust, siis leidis töörühm võimaluse muuta ühendused atraktsioonideks või sihtkohtadeks. Liikudes risti nõlvaga on mitmeid eriilmelisi olemasolevaid ja potentsiaalseid teekondi, mida saaks suunata avastama nii kohalikke kui ka külalisi.
3. Erinevate iseloomudega ja erinevaid elamusi pakkuvad ühendusteed moodustavad koos ühtse uue kihi Viljandi vaatamisväärsuste nimekirjas. Selliste, kohati kassikäike meenutavate teekondade kaardistamine ja väärtustamine võiks jätkuda Viljandis laiemalt. Need teekonnad ei vaja suuri sekkumisi. Pigem vaikset ja tagasihoidlikku parandamist või väljatoomist.

Asendiplaan 1:100

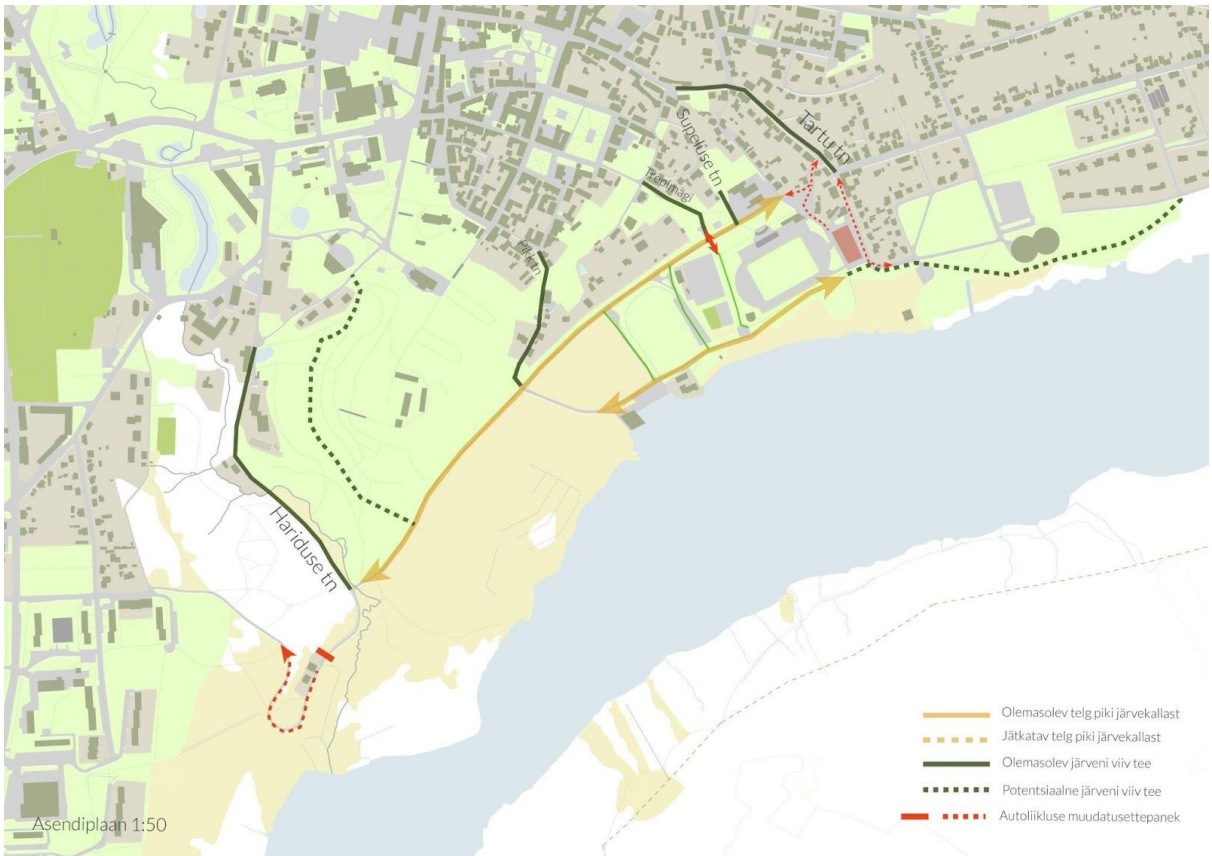

Asendiplaan 1:50

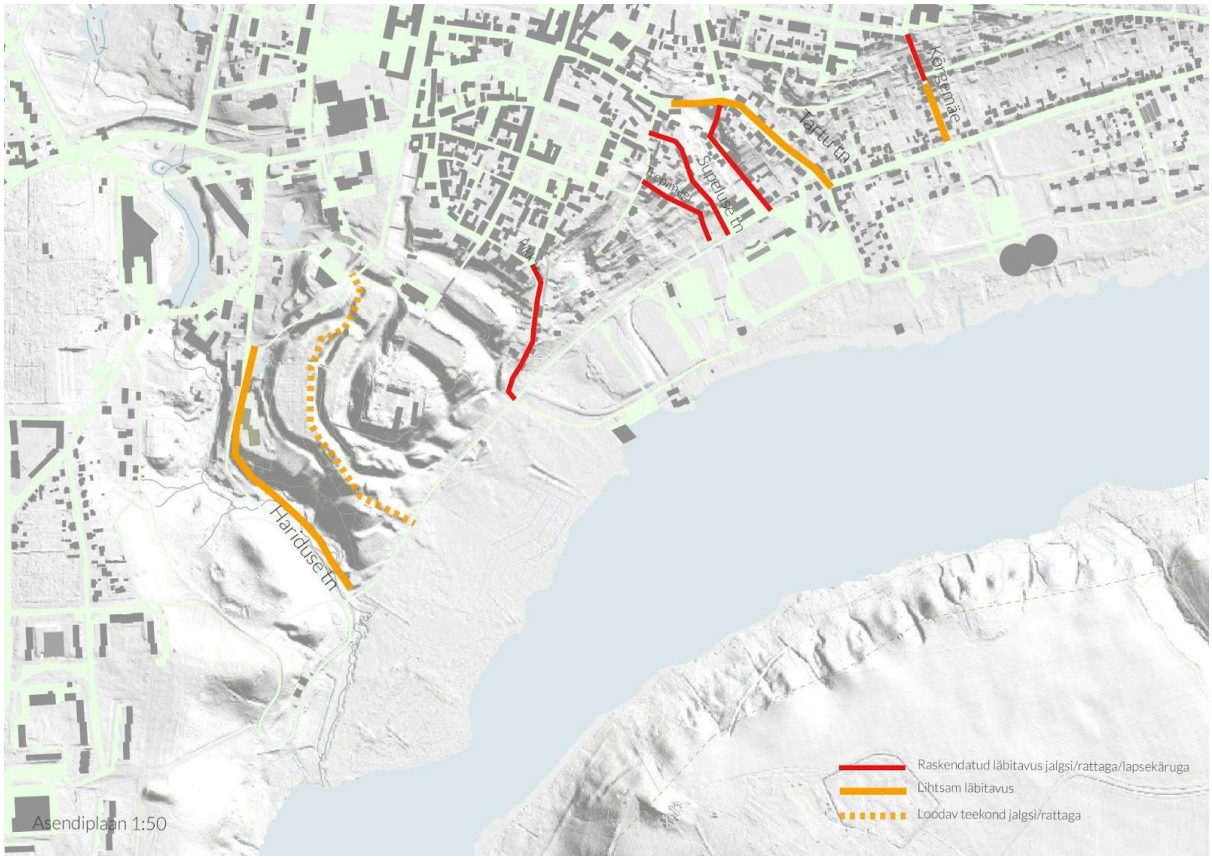
Kõrgemäe
Tartu tn
Supeluse tn
Hariduse tn
Raskendatud läbitavus jalgsi/rattaga/lapsekäruga
Lihtsam läbitavus
Loodav teekond jalgsi/rattaga
Asendiplaan 1:50

RÜHM M

Suured arendused ja planeeringud

Olav Remmelkoor	Viljandi linna peaarhitekt-arhitektuuriameti juhataja (töörühma juht)
Lembit-Kaur Stöör	arhitekt, ÖÖ-ÖÖ arhitektid, Koko arhitektid
Mirko Traks	maastikuarhitekt, Kino maastikuarhitektid
Merit Berzin	ettevõtja, kohvik Fellin
Ditmar Martinson	Viljandi linnavalitsuse liige, VSV
Anu Toom	disainer ja turundaja

Järveäärne vajab tsoneeringu uuendamist, millega on tagatud erinevate kasutajate vajadused. Kõigi erinevate kasutajate (nt kohalikud lastega pered, turistid, sportijad, jalutajad jt) ruum peab olema piisav. Hetkel on vaikse puhkuse ala liialt väike.

Tuleb säilitada senine põhimõte, et Rannapuiesteest ehk Järve tänavast järve poole ei teki privaatset ega poolprivaatset elamisfunktsiooni. Kaugvaates lossivaremete ja kesklinna alla jääval järve kaldaosal suuri hooneid mitte ette näha.

Järve kallas Tartu maanteest kuni rannani hoida loodusilmelisena (roostik, üleujutatud luht), mis haakub Natura 2000 ala põhimõtetega ehk mitte inimese poolt ümber kujundada.

Infrastruktuuri arendused

- Promenaad: järve ääres alates Tartu maanteest kuni Huntauguni vajalik välja ehitada läbiv ja kogu maa-ala ühendav promenaad, sh kaldal kohati loodusrada. Promenaadilt on teed kaldani-veeni, ühtse lahenduse osaks on sillad, ujumiskohad, lautrid ja laudisega puhkekohad looduse nautimiseks. Tekib täiendav võimalus üksi olemiseks introvertidele.
- Pop-up kohvik järve vastaskaldal. (valgustus, puhkekoht).
- Üldplaneeringus sisalduva köisraudtee idee Huntaugust Närska mäele poolehoidu ei leidnud – pigem võiks ehitada läbi linna trammiliini piki Valuoru nõlva, mis lossipargist alates muutuks gondliks kuni järveäärseni.
- 700 tamme pargi kasutusse võtmine kogukonna pargina (teed, lõkkeplats).
- Karavanipargi loomine.
- Staadioni parklate liigendamine: kuumasaarte likvideerimine, haljastus kõrreliste ja õitsvate püsikutega.
- Suusahüppemägi vaate- ja puhkekohana

Avalikud hooned

Hooajalisuse vältimiseks on vajalik järveäärses piirkonnas alaliselt tegutsevad avalikud hooned, planeerides hoonete loogilised asukohad kogu maa-ala läbiva promenaadi sõlmpunktides, mis võiksid olla Tartu mnt poolt alates:

- Tartu mnt äärde tekkiv ärihoone või Viljandi järve (Natura 2000 järv) infokeskus parkimisalaga.
- Torn looduse vaatlemiseks ja sündmuste tähistamiseks.
- Spaahotell(id): spaa on Viljandi elanike jaoks hetkel kõige enam piirkonnas soovitud avalik hoone. Selle ehitamine endise rannarestoran Vikerkaar krundil ähvardab takerduda ja Roo 9 krundil saab idee teostuda, kui selleks on eraomanikul huvi. Vajalik on jätkata spaa ehitamise võimaluse loomist linnale kuuluval maal, ranna pool Mädalepikut.
- Rannahoone: Vesiflirdi allee lõpus võiks olla kompaktsem hoonestus koos esinduslikuma avaliku väljakuga. Praegused hooned ei täida kõiki vajalikke funktsioone (nt paadilaenutus, uisutajate ja talisuplejate riietumine, saun, laenutus). Vetelpäästehoone algne maht säilitada ja võimalusel kasutada rannahoone projekteerimisel. Hooalaväline kasutus, rendipinnad (kaugtöökontorid).
- Sõudebaas: hoonele võiks leida täiendavaid kasutusi, nt kohvik, vaatlustorn.
- Lennukitehas: võiks kujuneda poodide ja toidukohtadega kohalikuks Telliskivi keskuse analoogiks. Teostumiseks vajalik eraomanikul huvi.

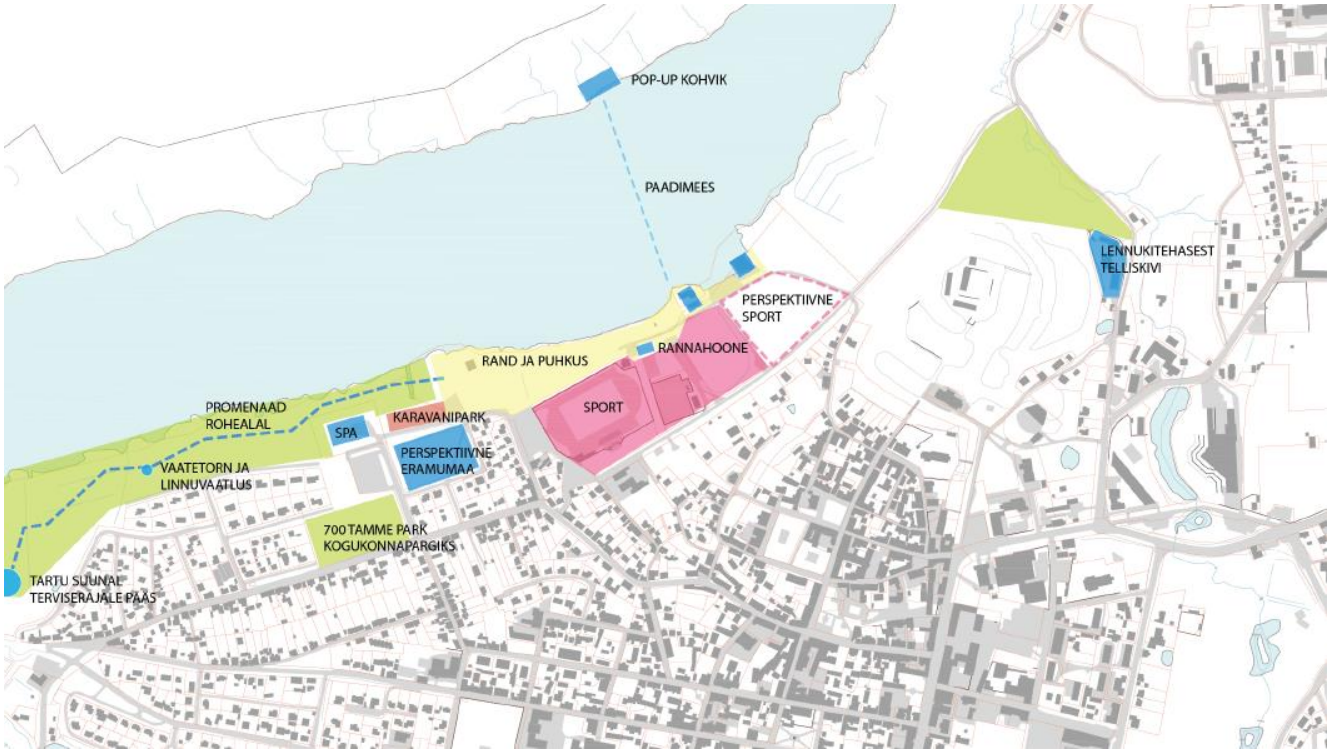

PROMENAAD

- Terviklik arhitektuurne kontseptsioon
- Vee äärde mineku kohad koos sildadega
- Algus Tartu maantee äärest tekkivast huvipunktist
- Liidab terviseraja ühtseks
- Sopistused – introverdile
- Haakub visuaalselt roostiku ja Natura ala põhimõtetega

LENNUKI-TEHASEST TELLISKIVI

- Poed
- Toidukohad
- Omanikuga konsulteerida
- Olemasolevalt noortekeskuse leping

POP-UP KOHVIK

- Üle järve Altonal
- Jaanipäev-august
- Viljandi paadimees
- Vesi-vool-tugiteenused

TARTU SUUNAL TERVISE-RAJALE PÄÄS

- Parkla
- Pood/kohvik
- Terviseraja osa

VAATETORN JA LINNUVAATLUS

- Tähistamiseks
- Pääseb mööda laudteed
- Terviseraja osa

RANNAHOONE

- Kohvik
- Uisu/paadi laenutus. Talisuplejate väliala.
- Kompaktne hoonestus
- Lahendus olemasolevast vetelpääste hoonest
- Ühiskontorid hooajavälisel ajal

SPA

- Ehitusprojekt olemas
- Kui ei rakendu, siis väiksemas mahus.
- Mugav pääs terviserajale

PARKLATE LIIGENDAMINE

- Kuumaalade likvideerimine
- Visuaalselt sulanduv

VEEL IDEID

- Karavanipark
- 700 tamme park kogukonna pargiks
- Suusahüppemägi vaate- ja puhkekohana
- Looduslik haljastus kõrreliste ja õitsvate püsikutega

RÜHM S
Ranna funktsioonid

Heiki Kalberg	maastikuarhitekt ja planeerija, Artes Terrae (töörühma juht)
Diana Taalfeld	arhitekt, Viljandi Vabaduse väljaku autor, NU arhitektuur
Kristina Libe	volikogu majandus-ja keskkonnakomisjoni liige (VSV fraktsiooni esindaja)
Maria Saarepuu	Noorte Volikogu esindaja
Leele Välja	kunstiteadlane, TÜ Viljandikultuuriakadeemia
Vilja Volmer-Martinson	haridus ja kultuuriameti spetsialist
Mati Jürissonn	Viljandi Spordikeskuse direktor
Carolyn Rennu	arhitekt, Koko arhitektid

Järveäärse ala puhul on kõrvalseisja jaoks mõneti üllatuslikult suurimaks probleemiks erinev väärtuste hinnang ja vähene kommunikatsioon. Ala on arenenud nii, et spordi vajadusepõhine areng on hakanud välja tõrjuma esteetikat.

Paljugi oleks lahendatav suhteliselt kiiresti suhteliselt väikeste kuludega. Esmalt on vaja muuta ala kasutamise korda ja kokkuleppeid või need üheskoos sõlmida. Terviku saab luua arhitektuurivõistlusega. Vahendite jm väikeste detailide välja vahetamisel ilma võistluseta on oht, et hakkab tulema viimistluskäekirja, mis ei ole sobilik ja visuaalne kaos säilib. Oodates kõige tegemist peale võistlust on aga oht, et liiga pikalt ei tule ühtegi muudatust.

Vajalikud tegevused

1. Määrata olulised avalikud vaated, kus tuleb tagada meeldiv esteetiline vaade: vaatekoridoris on ehitised kõrgema arhitektuurikvaliteediga, sinna ei panna ette ajutisi vaadet rikkuvaid objekte (bännerid, reklaamid, ajutised ehitised jms). Vajadusel määrata eri tähtsusastmega alad, nt kompromissitud alad ning alad, kus on rohkem lubatud.
2. Olulise vaatega aladel parandada praeguste ehitiste esteetilisust lihtsate ja loovate lahendustega – galerii, vaibad, istumisplatvorm näoga järve poole jms.
3. Tagada rannas piisav ruum puhkajatele, lisades veepiirile puitalusega alasid, jagada rand harrastajate rannamängude ja niisama peesitajate vahel.
4. Kõikjal likvideerida kuni viieastmelised trepid ja kõrged äärekivid – praegu on alal mitmeid mõttetuid väheste astmetega treppe, mis takistavad käru või rattaga liiklejat ja oleksid lihtsasti kaldpinnaga asendatavad, samuti on palju põhjendamatult kõrgeid äärekivisid.
5. Ala kujunduseks korraldada võistlus, millega:
    - määratakse asendiplaaniline lahendus,
        sh iluvaatega alad;
        puhkajate ja sportijate alad;
        mürarikkamad ja vaiksed alad;
        jalgsi ja jalgrtaaga liiklejate koridorid sidudes need muu linnaga;
        mootorsõidukite liikumise ja parkimise alad: hooajal peaks puhkeala sisse/vee äärde saama ainult reaalselt objekti teenindavad isikud, mitte igaüks;
        autokaravani alad;
        looduse nautimise alad, sh arevstatades ka looduse vastuvõtuvõimet – kui mõnele alale saab inimesi lubada piiratult, siis lahendusega seda tagada.
    - määratakse ühtne kujunduskeel nii hoonetele kui väikevormidele;
    - määratakse haljastamise lahendus;
    - tagatakse piisavalt pinke, prügikaste ja wc-sid;
    - nähakse ette tegevuspunkte kogu teekonna ulatuses, et tegu oleks rajaga, millel perekond tahab viibida, mitte ainult kiire pääs linnast randa;
    - arvestatakse grupitöös välja toodud lahendamist vajavaga ning kujundusideedega.
6. Enne võistlust on vaja kokku panna tingimused, mille tegemisse kaasata nii keskkonnaameti kui muinsuskaitseameti esindajad, samuti huvigruppide esindajad (sportlased, päevitajad, kalamehed, esteedid jt).

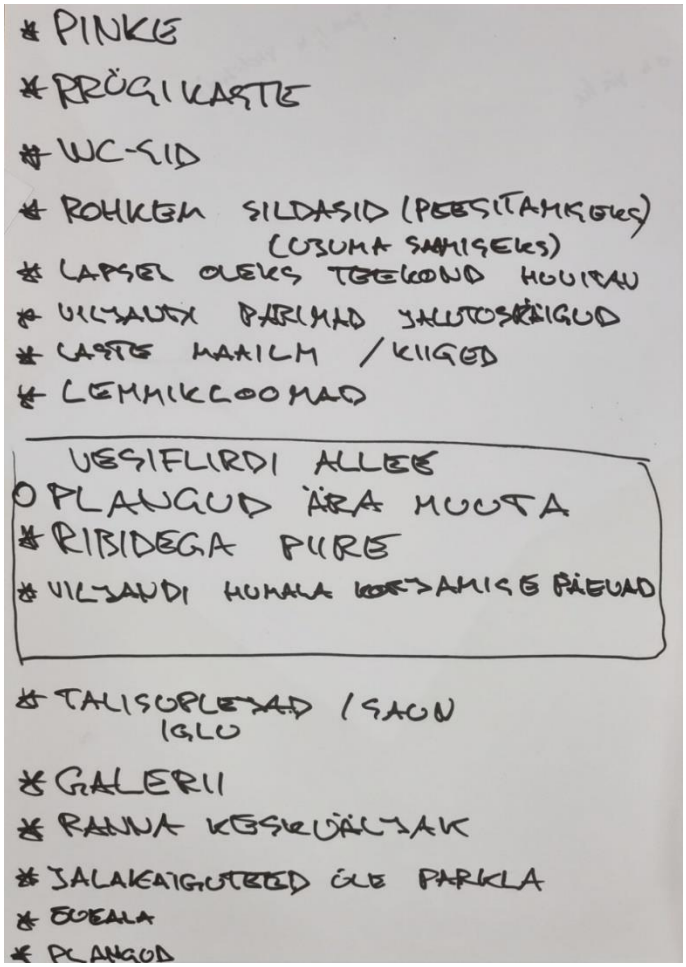

Probleemid

- Eri sihtrgruppidel ei ole kõigil rannas mugav – ruum ei ole nende vahel piisavalt selgelt organiseeritud
- Ruumi napib nii vee ääres kui vee peal
- Visuaalne kaos

Sihtgrupid

- Kultuuriturist
- Sportlased (tervise ja profi)
- Sõudjad, aerutajad, purjetajad
- Väikese lastega pered
- Lapsed ja noored
- Puhkajad (kohalikud ja siseturistid)
- Suplejad ja ujujad, sh talisuplejad
- Laagrid
- Kalamehed ja paadiomanikud,
- Paadilaenutajad
- Matkaautod
- Talisport
- Sündmustekorraldajad ja nende publik
- Kohvikukülastajad
- Päevitajad jt lasteta täiskasvanud…….

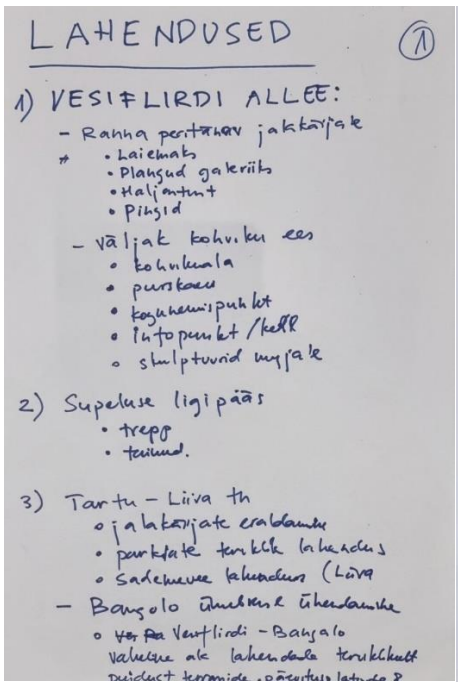

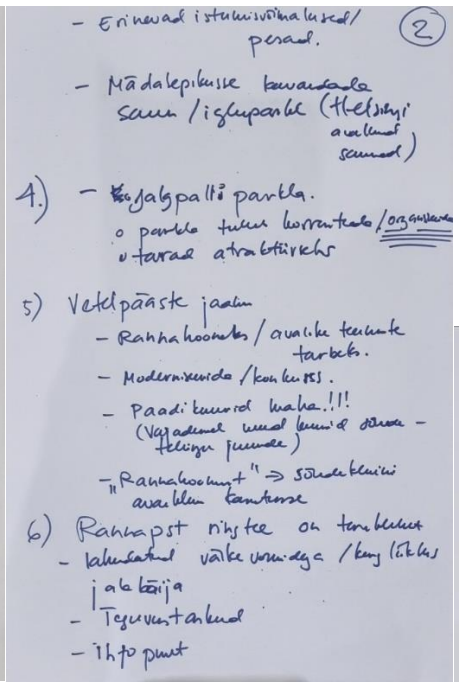

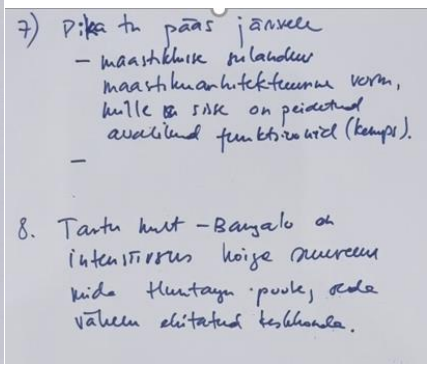

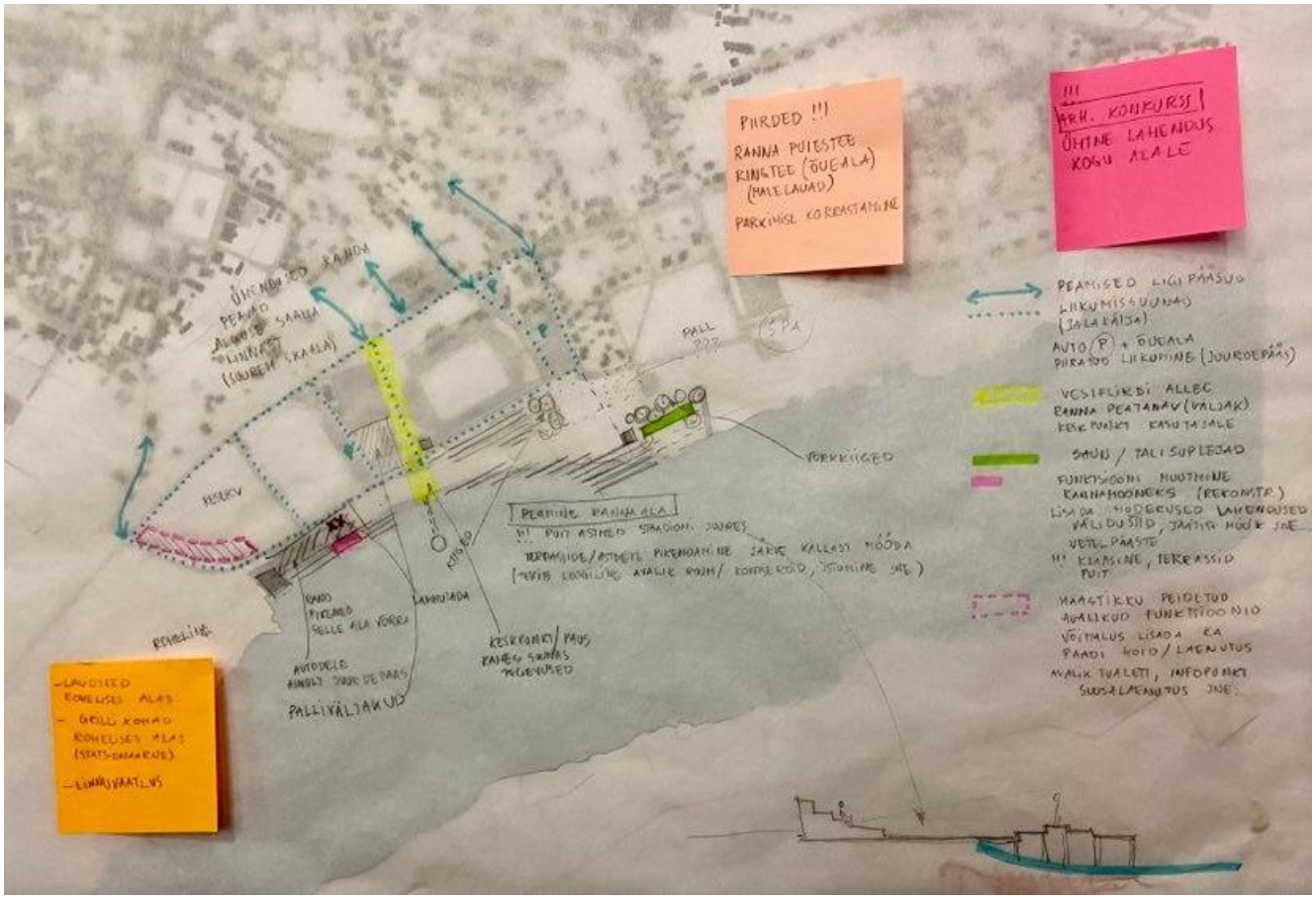

Lahendused

1. Ranna puhkealade laiendamine Männimäe suunas laudteede ja linnuvaatlustornidega

Võrtsjärve kaitseala Oiu sadama

Pärnu rannaniit

Pärnu rannaniit

2. Maastikku peidetud avalikud funktsioonid:
infopunkt, tualett, paadihoid, Paadilaenutus, suusalaenutus jne.

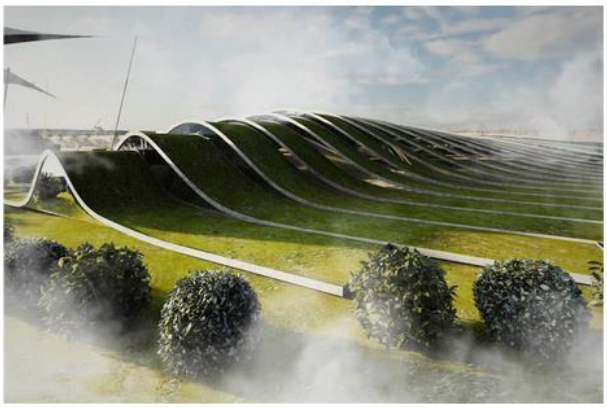

3. Vesiflirdi allee kujundamine peamiseks juurdepääsuteeks jalakäijatele, n.ö ranna peatänav, mis viib n.ö ranna keskväljakule

4. Spordiväljakute piirded modernsemaks, läbipaistvamaks, mitteläbipaistvad osad kujundada vabaõhu galeriideks, kus saab eksponeerida nii püsivat kui vahetuvaid kunstiteoseid. Võimalus korraldada igal kevad plangufestival, kus kunstnikud või lastekunstikoolid tulevad planke kujundama.

5. Peamine rannaala kujundada erinevateks tsoonideks puidust astmete, terasside, paadisildade, trepistike, lebolate jms-ga.

6. Rohkem sildu ja puidust terasse vee kohale

7. Puidust astmestikud, terassid jms võimaldavad korraldada mitmesuguseid sündmusi, nt kontserte

Kohalikke näiteid: Kauksi rand

Kohalikke näiteid:
Pärnu jõe äärsed puhkealad

8. Mädalepiku äärde laudteed ja puhkealad sh talisuplejatele ning avalik saun Helsingi eeskujul

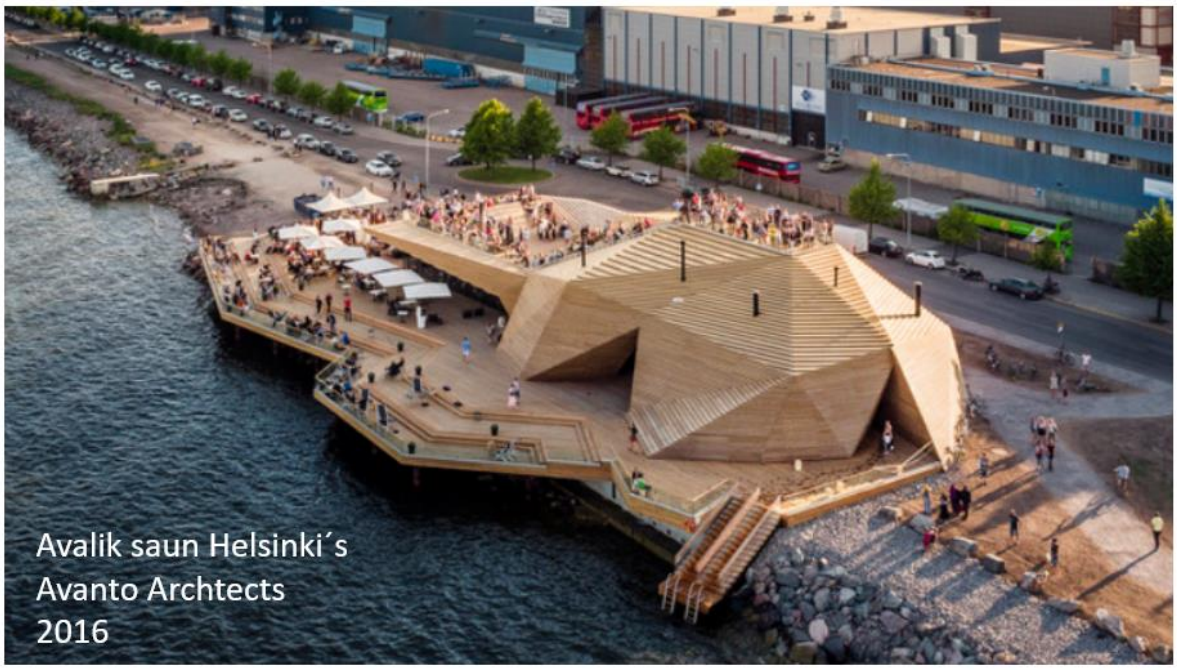

Avalik saun Helsinki´s
Avanto Archtects
2016

Lonna
Saare
Saun Helsingis
2017

RÜHM XS

Ajutised ja väikesed sekkumised

Jaak-Adam Looveer	arhitekt ja linnaplaneerija, Tallinna LV,Paik arhitektid (töörühma juht)
Martin Tago	arhitekt, Koko arhitektid
Farištamo Eller	looduskaitsja, MTÜ Päästame Eesti Metsad
Jane Koitlepp	volikogu liige (Isamaa fraktsiooni esindaa), endine abilinnapea
Ruth Vaar	treener, Viljandi Sõudeklubi MTÜ
Jaana Hinno	kogukonnaaktivist, "100 pohjust Viljandisse armuda" kampaania eestvedaja
Kristi Kangilaski	Viljandi linnakunstnik,
Piret Pallase	maastikuarhitekt, Vertland

1. **Viljandi on treppide linn!**

Teist sarnase reljeefiga linna Eestis pole. Eriliselt tuleb Viljandi eripära välja „ebanormaalselt“ järskude järve orgu laskuvatel tänavatel ja treppidel. Treppidelt avanevad lummavad vaated. Sageli ongi inimestele teekond järve äärde ja/või vaated järvele olulisemad kui järve ääres olemine, eriti rannahooaja välisel ajal. Trepid ja laskumised on enamat kui liikumine nõlval. Tõusud on seevastu füüsiliselt rasked ja igavad. Trepid ja järsud tõusud on füüsiliseks barjääriks suurele hulgale inimestest – eakatele, mudilastele, ratturitele, lapsevankri, rulaatori ja tõuksiga liikujale. Ratastega liikujatel on vaja luua südalinnast järve äärde mugav liikumisrada tänaval, mille kaldenurk võimaldab rattaga üles sõita. Ainsaks sobivaks tänavaks on Tartu tänav. Treppidest liikumise mugavamaks ja jõukohasemaks muutmiseks tuleb trepid kujundada istumiskohtadega iga 15 astme järgi.

Igal järve poole laskuval tänaval võiks olla üheks elemendiks ka trepp ning igal trepil võiks olla oma iseloom, lugu ja nimi. Trepp on kohtumiskoht, vaatamise koht, trenni tegemise koht, tutvumise koht jms.

Pakume välja järgmised tegevused:

- Koostada Viljandi treppide visioonidokument.
- Muuta olemasolevad tehnilist laadi trepid, nt Tartu tn trepp, astmete maalimisega isikupäraseks.
- Muuta Tartu tänava üks sõidurada suveperioodiks ratturite ja jalakäijate teeks ning tänav ühesuunaliseks.

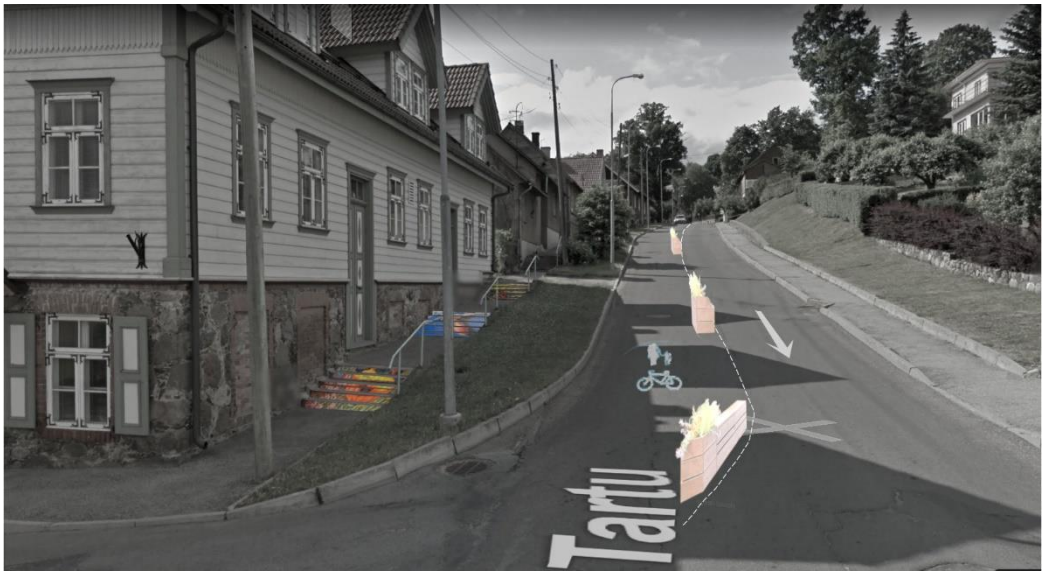

2. **Viljandi järve rannas on mõnus olla ka midagi tegemata!**

Viljandi järve rannaala on moodustunud ümber staadioni. Rannaalal domineerivad spordirajatised ja nende tehnilised piirdeaiad nii visuaalselt kui ala kasutuse suunamisel. Puhkamise võimalused on vähesed ja needki paiknevad hajutatult. Puudub tugitoolisportlaste inventar – mugavad lamamis- ja istumisalad, puhkamise ja sotsialiseerumise kohad.

Pakume välja:

Staadioni järve poolse piirdeaia äärsele mururibale tuleks paigaldada/ehitada puidust platvormid – astmestikud istumiseks, lebamiseks, päevitamiseks ja järvevaate nautimiseks. Samuti tuleks lisada haljastust. Selline lahendus vähendab staadioni piirde domineerimist, muudab promenaadi pidulikumaks ja sotsiaalselt aktiivsemaks.

3. **Viljandi järve rannas on pidev festival !**

Rannas on vähe kohvikuid ja söögikohti ning need on lahti vaid suve südames. Vesiflirdi tänav kui peamine jalakäijate randa pääs on ruumikvaliteedilt ja funktsionaalsuselt iseloomutu aedade vaheline läbipääs. Puuduvad inimesed ja puudub flirt. Tänavaruum tuleb muuta jalakäijate transiitteest olemise kohaks, toidutänavaks. Ehk leidub uutel tegijatel ka rannahooaja välisel ajal lahti olemiseks rohkem entusiasmi. Vesiflirdi tänav on tuulevaikseim koht rannas ning sealt liiguvad läbi pea kõik ranna külastajad.

Pakume välja:

Tänava atraktiivsuse suurendamiseks tuleks Vesiflirdi tn staadioni piirdeaiaga külgnev u 2,5m laiusele murualale võimaldada tänavatoidu konteinerite paigaldamine koos ranna teeninduse konteineriga (wc-d, dušid, joogivesi). Korraldada Pärnu rannakioskite ja Tartu Emajõe äärsete kohvikute hoonestusõiguse konkursi eeskujul vastav konkurss.

4. **Järve tänava parkla organiseerimine ja haljastamine.**

Järve tänava parkla servast staadioniga külgnevalt tuleb rajada Viljandi järve promenaadile jalakäijate ja ratturite selgelt arusaadav ühendus. Struktureerimata asfaltplats tuleb organiseerida ja liigendada kõrghaljastusega. Puudega liigendamine (sarnaselt Tallinna Linnahalli parklale) vähendab platsi temperatuure päikeselistel ilmadel, väldib kihutamist ja rallimist ning loob ohutuma ja selgema parkimise.

Pakume välja järgmised tegevused:

- Jalakäijate ja ratturite ohutuse tagamiseks, rannapromenaadi lõpetuse sidumiseks südalinnaga ja Tartu tänavaga tuleks eraldada parklast lillekastidega min 4 m laiune ala staadioni seina ääres. Staadioni teenindusväravate kohal haljaskonteinereid ei paigaldata, mis tagab staadioni logistika toimimise.
- Järve tänava hajusa ja igasuguse struktuurita asfaltplatsi liigendamisel puudega on võimalik kiirelt asfalti üles võttes ja puid istutades.
- Järve tänava pikendusena laudtee ja maamärgilise paadisilla istumisvõimalusega kavandamine: uhke lõpetus Järve ääres kui Vesiflirdi allee rotund, kuid teistsuguse lahendusega.

5. **Mädalepiku introvertide ala.**

Ranna ainuke puudesalu väärib suuremat eksponeerimist ja väikse intensiivsusega kasutusele võtmist.

Pakume välja:

Rajada puude vahele kitsad laudteed ning riputada puudele võrkkiiged.

6. **„Lossi vallutajate“ mänguplats / laste seikluspark**

Viljandi järve ääres on olemas suur ja tore mänguväljak. Paraku ei leia seal tegevusi 11aastased ja vanemad lapsed. Järve äärde sobiks täiendusena hästi noorematele ja ka vanematele lastele kavandatud looduslähedane seikluslik mänguplats. Atraktsioonid võiksid olla inspireeritud muistsetest puidust lossi vallutamise riistadest.

Pakume välja:

Rajada lossimäe jalamile (endise hüppetorni jalamile) „Lossi vallutajate“ mänguplats / laste seikluspark.

Treppide linn Viljandi:

- Trepimäe suund lihtsalt leitav peavoolu tänav
- Väiksemad tänavad gurmaanidele (Liiva, Supeluse)
- Rada läbi lossimägede rippsilla alt
- Järvevaadete esiletoomine

Tänavate suvine lahendus;

- Muuta Tartu tänav ühesuunaliseks: tekiks kergliiklustee, mis ühendab randa kesklinnaga.
- Muuta Reinu tee ühesuunaliseks: tekiks kergliiklustee, mis ühendab Männimäed rannaga (Huntaugu mägi liiga järsk nõrgematele vanusegruppidele)

Rannaala:

- Vesiflirdi allee toidutänav, teisaldatavad nt talvel Vabaduse platsi jõululaadale
- Liiva tänava pikendus veeni
- Staadioni parkla korrastamine (puude istutamine, joonimine) ja kergliiklejatele tee eraldamine parklast
- Staadioni ranna poolne aiaäärne trepistik (olemise koht)
- Rannas istumisalad ümber suurte puude (vari)
- Bangalo lähedusse lepistikku võrkkiikedega kiikla
- Sillad järvele (tänava pikendused)
- Rotundi taastamine ja tuua lisafunktsioone (nt istepingid, valgusketid, kontserdid, saad kuulda ka vee peal)
- Laudteed järve äärde
- Malelaud

Looduskeskkond:

Mahakukkunud puud: mitte ära koristada, jätta alles

TEEME ÄRA!

Veel ideid:

Kohvikud aastaringselt avatud, karavanide parkimiskoht, mikroelemendid, täispuhutavad basseinid, looduslik mänguväljak (kasutada künkaid), infotahvlid (kes elab luhal, miks on Natura ala), kunstmuruväljaku kõrval kõrgem ala, pikendada silda ja teha ujumisrand pikemaks, staadioniaia äärde astmestik istumiseks (osaliselt lamamistooli tüüpi, osaliselt tavalise pingi tüüpi), kunstiprojektid, installatsioonid, rohkem prügikaste nähtavatesse kohtadesse, ala inimesele (liigutatavad moodulid, alused), lõkkeplatsi ümber istumiskohad (pesa) ja grillkohad Männimäe randa, reggaebaar üle järve paadisilla juurde, läbi lossimägede rada (valgusketid ja sildid), rajada Aasa külalistemaja juures olevast parklast otse pääs vee äärde, telgialused, plated, prügikastid; valgusketid Hariduse tänavale, lossimägedesse rippsilla alune rada

Mida viljandlased ja turistid armastavad:

- Väike ja veider
- Märsilohistajad, boheemlased
- Mets keset linna (Hariduse tn, Uueveski)
- Väiksed munakivitänavad
- Ümber järve matkarada

TREPISTIK

MALELAUD

JÄRVE PEALE

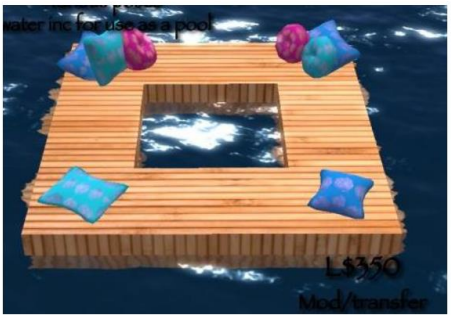

MIKROTÖÖ

KIIKLA

ÜLE JÄRVE (ujuvbaar)

VIDEO! Päikeseloojang keset Võrtsjärve: asustamata Tondisaar on reggae-baari tõttu saanud populaarseks sihtkohaks